

Жидовська Н.М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівського національного аграрного університету, м. Дубляни

Романюк О.В.,
магістр
Львівського національного аграрного університету, м. Дубляни

СТАРХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВ

Сільське господарство традиційно є ризиковою сферою діяльності. Особливо це стосується України, в якій успішні результати сільгоспвиробника багато в чому визначаються погодними умовами. З врахуванням того фактору, що ціни на сільськогосподарську продукцію постійно зростають, недоотримання врожаю обертається значними збитками та втраченою вигодою.

Достатньо надійним джерелом захисту від ризиків є їх страхування. Але необхідність цього інструменту в діяльності усвідомлюється не всіма сільгоспвиробниками. Багато хто вважає це зайвими витратами, інші не вірять в його ефективність. Натомість страхування є оптимальним способом захисту від сільськогосподарських ризиків від несприятливих погодних подій, забезпечуючи стабільність розвитку сільського господарства через механізми відшкодування заподіяних збитків [3].

Аналіз наукових досліджень цієї сфери показав, що вітчизняні науковці приділяють достатньо уваги проблемам розвитку сільського господарства та страхуванню агроризиків. Серед авторів, які займаються даною проблематикою слід виділити роботи М.Я. Дем'яненка, О.Є. Гудзь, В.Д. Пантелєєва, Н.В. Селецької тощо.

У всьому світі сільськогосподарське страхування визнане надійним і ефективним інструментом управління сільськогосподарськими ризиками. Україна є аграрною країною і має великий потенціал, тому існує гостра необхідність у залученні аграрного сектору України до послуг сільськогосподарського страхування. Близько 8% ВВП України складає сільськогосподарське виробництво, 70% території країни припадає на землі сільськогосподарського призначення [1].

Сільськогосподарське виробництво характеризується високим ступенем ризиків, пов'язаних, насамперед, з впливом погодних і кліматичних факторів, коливанням цін на внутрішньому та зовнішньому ринках, зміною врожайності, нестабільною економіко-політичною ситуацією в країні [4].

Впливати на усі ці чинники вкрай важко. Тому в багатьох країнах держава активно втручається в ситуацію, намагаючись у такий спосіб зменшити проблеми, пов'язані з ризиками сільгоспвиробництва. Однак сьогодні самими лише державними інтервенціями справи не зарадиш, тому основну увагу потрібно приділяти питанням розробки та впровадження систем і стратегій управління ризиками, які базуються на ринкових механізмах та відповідають правилам Світової організації торгівлі.

Серед проблем, що перешкоджають розвитку сільськогосподарського страхування в Україні можна виділити:

- низький рівень страхової культури серед сільськогосподарських підприємств;
- недовіра до вітчизняних страхових компаній;
- низький рівень юридичної підтримки у питаннях сільськогосподарського страхування;
- відсутність, поряд із встановленням обов'язковості страхування, належного впливу держави на якість страхових продуктів;
- складність та непрозорість договорів страхування, а відповідно можливість їх неоднозначного тлумачення;
- обмежений перелік страхових продуктів, здатних задовольнити різні категорії виробників;
- відсутність повноцінного законодавчого регулювання страхування у сільському господарстві;
- низька забезпеченість кваліфікованими кадрами у даній сфері;
- погане розуміння механізмів управління ризиками в сільському господарстві;
- недостатня технічна спроможність страхових організацій [2].

Сільськогосподарські ризики на відміну від інших подій, характеризуються тим, що мають системний характер. Стихійні явища, які впливають, наприклад, на врожайність сільськогосподарських культур, мають поширення на значній території і призводять до втрат у більшості господарств. Це веде до того, що страхові компанії, які формують страховий портфель, не мають достатньої мотивації страхувати сільські господарства однієї місцевості у значній кількості, бо тим самим не виконується принцип диверсифікації ризиків.

Сільське господарство не характеризується високою рентабельністю, що в свою чергу вимагає максимально зменшувати витрати. Страхування буде додатковим тягарем для сільгоспвиробника, тому

захист від таких ризиків, майже неможливий без втручання держави на ринок сільськогосподарського страхування.

Метою держави має бути допомога страховим компаніям та сільгоспвиробникам в таких формах:

- інфраструктурні інвестиції;
- субсидіювання страхових платежів;
- фінансування адміністративних витрат;
- участь у фінансуванні фондів.

В той же час досить суттєвим має бути вклад держави в інформування сільгоспвиробників про форми допомоги та про можливості, які вони зможуть отримати, скориставшись цією допомогою.

Першочерговим завданням держави в плануванні і підтримці агрострахування є створення Державного агентства з аграрного страхування, яке має виконувати такі функції:

- забезпечення умов для співпраці всіх учасників аграрного страхування;
- акумулювання, управління та розподіл фінансових ресурсів, що спрямовуються на державну підтримку аграрного страхування;
- збір, обробка та розповсюдження необхідних даних та інформації;
- проведення наукових і статистичних досліджень у сфері аналізу ринку;
- реалізація державної аграрної політики.

Наступним кроком має бути створення умов для об'єднання страхових компаній у страховий пул з метою розподілу ризиків між його учасниками, створення стандартних страхових продуктів, розробки методології оцінки ризиків і збитків, проведення перестраховання прийнятих ризиків.

Ще одним важливим моментом в розбудові системи аграрного страхування має бути створення об'єднань виробників сільгосппродукції. Об'єднання сільгоспвиробників спроможне брати участь у переговорах щодо розробки нових страхових продуктів, розповсюджувати інформацію про страхування та страхові продукти, надавати консультаційну допомогу сільськогосподарським виробникам на всіх етапах страхування [2].

Таким чином, державна підтримка дозволить:

- ефективніше використовувати бюджетні кошти;
- залучити сільгоспвиробників до управління ризиками;
- стимулювати виробників до дотримання та застосування кращих технологій виробництва;
- сприятиме розвитку та консолідації страхового сектору;
- сприятиме розвитку аграрного виробництва та стабілізації доходів сільськогосподарської продукції.

Державна страхова компанія, виконуючи функції, перш за все, перестраховика та адміністратора системи, буде координувати та контролювати всю діяльність з питань страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Управляючи основними фінансовими ресурсами, буде гарантувати страхові виплати сільгоспвиробникам за зобов'язаннями по договорам страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Сьогодні фінансовий ринок України розвивається, страхування сільськогосподарських ризиків стає стратегічним напрямком діяльності для страхових компаній. Проте, досягнення позитивного результату, а саме підняття сільського господарства, захисту вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника, повернення довіри страхувальників, можливо досягти лише завдяки об'єднанню зусиль держави, приватного сектора, страхових компаній і власне агропромислового комплексу.

Список літератури

1. Веб-сайт Державного комітету статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Г.І. Зуб, О.С. Гудзь. Державна політика розвитку страхування сільськогосподарських ризиків // www.faaf.org.ua
3. Пантелєєв В.Д., О.Ю. Кіпрєєва. Аналітичний огляд сучасного стану страхування сільськогосподарських ризиків в Україні
4. Портал про страхування сільськогосподарських ризиків [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.agroinsurance.com/ru/>